

2017-03-31

Dnr: 511-5116-16

Natura 2000-områdets namn och områdeskod
Sund, SE0210321

Områdestyp och skyddsstatus

SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv).

Regeringen godkände utpekande av området i april 2004.
Tidigare bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen i mars 2009.
Denna bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen den 31 mars 2017.

Områdets storlek

11,6 ha

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

<u>Kod</u>	<u>Namn</u>	<u>Areal</u>
6210	Kalkgräsmarker	5,92 ha
6270	*Silikatgräsmarker	0,93 ha
6410	Fuktängar	2,38 ha

*) Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Naturtypernas utbredning visas på karta, bilaga 1.

Ägarförhållanden

Privata

Kommun

Östhammar

Översiktlig beskrivning av området

Natura 2000-området Sund ligger cirka 5 km sydväst om Öregrund i Östhammars kommun. Området består av variationsrika öppna till halvöppna naturbetesmarker med lång tradition av bete. Häradskartan från början av 1900-talet visar att området under denna tid var gles bevuxet med löv- och barrträd samt att marken användes för bete.

Marken är torr till fuktig. I norr övergår betesmarken i barrskog. En och hassel dominerar träd- och buskskiktet i naturbetesmarkerna, men här finns även exempelvis björk, asp, sälg och oxel. Gran och tall växer i anslutning till skogen. I kanterna i öster och norr finns en del äldre träd (främst tall, gran och björk). De

fuktigare partierna är delvis ganska igenvuxna med sly och även större alar. Älggräs upptar också en stor del av fuktängen.

Marken är i stort sett opåverkad av gödsling, vilket tillsammans med den långa hävdkontinuiteten bidrar till artrikedomen i området. Här finns många betesgynnade växter såsom bockrot, brudbröd, darrgräs, gullviva, knägräs, ängsvädd, åkervädd, kattfot, ormrot, solvända och stagg. Även rödkämpar, älväxing och ängshavre som indikerar kalkrik mark, växer här. Andra intressanta växter i området är rödtoppa och orkidén skogsknipprot.

I området har även en många olika fjärilsarter hittats, bl.a. de hotade arterna solvändefotpalpmal, jungfrulinfly och allmän bastardsvärmare. Hagen är också hemvist för padda och snok, vilka är fridlysta. I den västra delen av området, som är mycket hårt betad, hittades vid en inventering gjord 2001 hagmarkssvamparna scharlakansvaxskivling, lädervaxskivling och gråbrun sammetsmusseron.

Sund gränsar i väster till andra artrika naturbetesmarker, vilket gör området extra värdefullt. På en större areal, som dessutom är sammanhängande, har de betes- och slåttergynnade arterna lättare att sprida sig och fortleva i livskraftiga bestånd jämfört med i ett litet isolerat område.

Inom området finns kulturspår i form av en lång stenvägg och en gammal smedja.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Sund är att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för de prioriterade bevarandevärden som anges nedan. Även prioriterade bevarandeåtgärder anges nedan.

Länsstyrelserna ska enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ta fram bevarandesyften för alla Natura 2000-områden.

Bevarandesyftet används tillsammans med beskrivningarna av områdets livsmiljöer och arter vid tillståndsprövningar som rör området, enligt 7 kap 28a – 29 §§ miljöbalken.

Bevarandesyftet ger även vägledning om hur myndigheterna behöver arbeta för att prioritera Natura 2000-områden i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Prioriterade bevarandevärden:

- Naturtyperna kalkgräsmarker, silikatgräsmarker och fuktängar.

Motivering:

Artrika, öppna, ogödslade betesmarker med lång kontinuitet och med hotade fjärilsarter.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- Fortsatt bete.
- Anpassa betesintensiteten så att blomning och frösättning gynnas, samtidigt som förna inte försämrar för områdets karaktärsarter.
- Røjning av igenväxningsvegetation i alla naturtyper, särskilt på fuktängen. Spara äldre träd, vidkroniga träd, sälg samt bärande träd och buskar.
- Längs västra och norra gränsen bör gran huggas för att ge ökad solinstrålning.
- Røjning av träd och buskar där hagmarkssvampar växer (enstaka en- och rosbuskar kan stå kvar).
- Praktisera sent betespåsläpp där detta är lämpligt för att gynna bl. a. orkidéer, fjärilar och övriga insekter.
- Enligt tidigare bevarandeplan har högvuxen vegetation med älggräs dominerat fuktängen och ett högre betestryck skulle kanske göra att man kommer till rätta med detta problem. Risker finns dock att man då försämrar bevarandetillståndet på den torrare marken genom att betet där blir alltför intensivt. I en inledande fas är det lämpligt att slå älggräset under dess blomning och därefter se till att styra betestrycket genom att stängsla in fuktängen separat och därigenom rikta djurens bete till det mindre attraktiva fuktängsbetet.
- Anpassa användningen av avmaskningsmedel till det aktuella parasittrycket genom att ta träckprov på betesdjuren och avmaska helst en vecka innan betessläpp eller då djuren går på bete på åkermark.

Beskrivning av naturtyper

6210 - Kalkgräsmarker (5,92 ha)

6270 - *Silikatgräsmarker (0,93 ha)

Områden med kalkgräsmarker förekommer i större delen av Natura 2000-området Sund medan silikatgräsmarker utgör en mindre del längst i söder.

Kalkgräsmarker består av torra-friska, hävdpräglade gräsmarker i kalkrik jordmån med ett rikligt inslag av örter. Silikatgräsmarkerna har istället en silikatrik jordmån vilket gör att andra växtarter finns där. Naturtyperna har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara igenväxande. Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i en hävdpräglad miljö är ofta ganska hög men överstiger inte 30 %.

Kalkgräsmarkerna är mycket örtrika och man hittar ibland riktigt ovanliga växter. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. Typiska arter på frisk mark är bland annat olika orkidéarter, brudbröd, älvväxing, vildlin, slätterfibbla och fältgentiana. I torra områden kan kalkmarkerna uppträda som olika typer av stäppartade torrängar med arter som ängshavre, brudbröd, backsmultron, backklöver, flentimotej och toppjungfrulin.

2017-03-31

Dnr: 511-5116-16

Örtrikedomen gör både kalkgräsmarker och silikatgräsmarker viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Här finns bland annat de hotade arterna solvändefotpalpmal, jungfrulinfly och allmän bastardsvärmare. Exempel på arter vid Sund är bockrot, brudbröd, darrgräs, gullviva, knägräs, ängsvädd, åkervädd, kattfot, ormrot, solvända, stagg, rödkämpar, älväxing, ängshavre, rödtoppa och skogsknipprot.

På många ställen är det svårt att dra gränser mellan kalkgräsmark och silikatgräsmark, men de två naturtyperna är beroende av liknande skötsel. Det är av största vikt att betesdrift utan gödsling eller tillskottsutfodring upprätthålls, för att inte högvuxna och kvävegynnade växter ska öka på bekostnad av den artrika, hävdberoende florans och ljus- och värmekrävande insekter. För hagmarkssvampar är det viktigt att växtplatser är fria från träd, medan däremot till exempel en- och rosenbuskar inte är något problem.

Upphört bete utgör ett hot mot naturtyperna. För alla betesmarker gäller dock att ett för hårt betestryck kan missgynna vissa blomväxter, fjärilar, bin och humlor m.fl. Därför bör det vara möjligt att då och då göra uppehåll i betet eller hävda betesmarkerna mer extensivt. Det är på flera platser lämpligt att fortsätta släppa på betesdjuren relativt sent på säsongen. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

6410 - Fuktängar (2,0 ha)

Naturtypen består av fuktängar på jordar med stort inslag av torv, kalk eller lera som är präglade av långvarig slåtter och bete. Typiskt för naturtypen är starr och blåtåtel. I Sund finns ett område med fuktäng i nordost och längs gränsen mot skogspartier i öster.

Även denna naturtyp är beroende av hävd för att bibehålla ett gynnsamt bevarandetillstånd, och fuktängen bör vara i stort sett fri från buskar och träd. Högvuxna arter som älggräs kan lätt bli dominerande om betestrycket är lågt.

Hot mot naturtypen utgörs främst av upphörd hävd och näringspåverkan, vilka riskerar att helt förändra den typiska artsammansättningen och orsaka igenväxning. Andra hot är olämplig skötsel, till exempel alltför kraftig röjning av buskar och träd samt ett för högt betestryck. Även företag som förändrar hydrologin, som till exempel dikning, är ett problem. Naturtypen tar också skada vid användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner (där avermektinerna ingår) eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.

Mark som inte klassats som en särskild naturtyp

I sydost finns ett parti med före detta åkermark som nu betas med miljöersättning för allmänna värden. Intill detta område finns ett trädklätt parti innan fuktäng och kalkgräsmark tar vid. En trädklädd dunge finns också i sydväst, intill silikatgräsmarken.

Bevarandemål

6210 - Kalkgräsmarker

6270 - *Silikatgräsmarker

Arealen kalkgräsmarker ska vara minst 5,9 ha och silikatgräsmarker ska vara minst 0,9 ha. Naturtypen ska bestå av öppen gräsmark med en vegetation präglad av bete. Betesintensiteten ska vara så väl avvägd att blomning och frösättning gynnas samtidigt som förna inte påverkar områdets karaktärsarter negativt. Täckningen av träd och buskar som vuxit upp i ett hävdad landskap ska vara sparsam till måttlig och vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Täckningen av negativa indikatorer som hundkäx, brännässla, örnbräken, krusskräppa, grenrör, hundäxing eller hässlebrodd ska vara mycket sparsam.

Flera typiska kärlväxtarter ska förekomma allmänt i området, till exempel backnejlika, backsippa, mandelblom, brudbröd, jungfrulin, solvända, gullviva, blåsuga, baktimjan och nattviol. Svamparter knutna till naturbetesmarker, t ex vaxskivlingar ska kunna påträffas återkommande.

6410 – Fuktängar

Arealen fuktängar ska vara minst 2,3 hektar. Fuktängarna ska hävdas regelbundet och till största delen hållas fri från träd och buskar. Negativa hävdindikatorer som till exempel hundkex, brännässla, åkertistel och krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört får endast förekomma i små mängder. Flera typiska kärlväxtarter, till exempel ängsruta, ängsskallra, blodrot och gökblomster, ska ha livskraftiga populationer.

Bevarandetillstånd idag

Kunskapen om bevarandetillståndet för naturtyperna i Sund är något bristfällig, men delar av betesmarkerna brukas med miljöersättning. Utanför miljöersättningsmarken är det en hel del problematisk igenväxningsvegetation. En sammanfattande bedömning av samtliga naturtyper är att bevarandetillståndet inte kan anses vara gynnsamt med dagens skötsel.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

- Upphörd eller försvagad hävd, vilket leder till igenväxning och risk för att förnatäcket kväver den betesgynnade floran.
- För hårt betestryck, vilket enstaka år innebär ett hot mot insektsfaunan och som vid upprepning även innebär hot mot floran.
- För tidigt betespåsläpp och intensivt bete under vår och försommar vilket kan missgynna tidigblommade, slåttergynnade växter och därmed många fjärilar.
- Markavvattning.
- Gödsling, vinterbete eller tillskottsutfodring i betesmarker.
- Igenväxning av buskar och sly.
- Tätare krontäckning.
- Avlägsnande av död ved (gäller trädklädd betesmark).
- Plöjning och uppodling.
- Insådd av främmande arter.
- Skogsplantering.
- Tåktverksamhet.
- Kalkning.
- Utsläpp eller spridning av kemikalier och bekämpningsmedel, avmaskningsmedel. Användning av avmaskningsmedel med den verksamma substansen ivermektin bör undvikas när djuren går i Natura 2000-området eftersom det slår ut den dynglevande insektsfaunan.
- Exploatering.
- Ökad kvävedeposition från luften.

Bevarandeåtgärder

Se prioriterade bevarandeåtgärder.

Bilaga

1. Naturtyper enligt Natura 2000.

Bilaga 1. Naturtyper enligt Natura 2000.
Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
Bevarandeplan 2017-03-31,
dnr 511-5116-16. **Natura 2000-området**
Sund,
SE0210321, Kommun: Östhammar.

